

LANDSKAPSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag angående ändring av landskapslagen om naturvård samt
- 2) landskapslag om ändring av 5 § jaktlagen för landskapet Åland.

Allmän motivering

I landskapslagen om naturvård (41/77), nedan kallad naturvårdslagen, finns bland annat bestämmelser om naturreservat och naturminnen, om fridlysning av växt- och djurarter samt bestämmelser om skydd för naturmiljön med hänsyn till landskapsbilden, floran, faunan och friluftslivet. Bestämmelserna har, under de tio år lagen varit i kraft, till största delen visat sig ändamålsenliga. Erfarenheterna visar dock på brister i lagstiftningen. Dessa brister bör åtgärdas. I anslutning till dessa ändringar har landskapsstyrelsen beslutat föreslå en ändring av förtydligande karaktär i 5 § jaktlagen för landskapet Åland (31/85).

Detaljmotivering

Landskapslagen angående ändring av landskapslagen om naturvård

14 §. Markägare kan hos landskapsstyrelsen anhålla om att naturreservat inrättas på område som han äger. Enligt 1 mom. kan sådant naturreservat inrättas på viss tid eller tills vidare.

Enligt landskapsstyrelsens mening bör naturreservat på enskilt område alltid inrättas för obestämd tid. Har området ett sådant naturvårdsvärde att det uppfyller kraven på naturreservat enligt 5 § 2 mom. naturvårdslagen kan det antas att värdet inte minskar till följd av fredningen, utan snarare att det ökar. För det fall behov av att skydda ett område under begränsad tid uppkommer är det i allmänhet mer ändamålsenligt att området arrenderas och fredas med stöd av lagens 6 §.

19 §. I 19 § 1 mom. gällande lag hänvisas till bestämmelserna i landskapslagen om jakt. Eftersom den lagen upphävts och ersatts av jaktlagen för landskapet Åland bör hänvisningen ändras.

Naturvårdslagens 4 kap. innehåller särskilda bestämmelser till skydd för växt-

och djurarter, däribland bestämmelser om fridlysning. Som huvudregel gäller att samtliga vilda däggdjur och fåglar är fridlysta. Undantagna är endast de arter som är föremål för jakt enligt jaktlagen för landskapet Åland. Om fridlysning av andra djur än däggdjur och fåglar och av växter beslutar landskapsstyrelsen särskilt. Sådant beslut har fattats vad gäller t.ex. vissa fjärilar (11/86), kräddjur och groddjur (29/84) samt träd, buskar och örter (28/84).

Av bestämmelserna i 4 kap. naturvårdslagen följer att samtliga fridlysta arter erhåller samma skydd. Således är t.ex. en talgoxe skyddad enligt samma bestämmelser som en havsörn och sanktionsmöjligheterna vid brott mot fredningsbestämmelserna är desamma. Landskapsstyrelsen föreslår att det till 19 § fogas en bestämmelse enligt vilken det vore möjligt att åstadkomma ett starkare skydd för vissa växt- eller djurarter. Enligt den föreslagna 19 § 3 mom. skulle landskapsstyrelsen kunna förklara en art som riskerar att försvinna ur landskapets flora eller fauna som särskilt skyddsvärd. För brott mot fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken förklarats särskilt skyddsvärd skulle straff utdömas enligt det föreslagna 33 § 2 mom.

De föreslagna lagstiftningsåtgärderna kan väntas få effekt på i huvudsak två sätt, dels en preventiv effekt som kan härledas ur de utvidgade sanktionsmöjligheterna och dels en effekt i form av ökad medvetenhet och större hänsynstagande.

26 §. Enligt naturvårdslagens 26 § får annan täkt än husbehovstäkt inte öppnas utan landskapsstyrelsens tillstånd. Den som ansöker om tillstånd skall framlägga en plan för hur arbetet skall bedrivas. I planen skall även anges vilka åtgärder som skall vidtas för att begränsa företagets skadliga inverkan på miljön. Landskapsstyrelsen skall granska planen och, om tillstånd beviljas, kontrollera att den följs. Enligt rikslagstiftningen är sökanden i motsvarande situation skyldig att erlagga avgifter för bl.a. granskning av täktplanen, vilket följer av 23 § marktäktslagen (FFS 555/81). Liknande bestämmelser om avgifter för granskning och för kontroll finns t.ex. i 126 § byggnadslagen för landskapet Åland (61/79), enligt vilken byggare är skyldig att erlagga avgifter för granskning av byggnadsritningar och för tillsyn över byggnadsarbetena. Landskapsstyrelsen finner det skäligt att avgifter skulle kunna uppbäras även av den som ansöker om täkttillstånd enligt naturvårdslagen.

Täktverksamhet kan i vissa fall leda till att värdet på omkringliggande fastigheter minskar eller att skada eller olägenhet uppstår. Fastighetsägarens skydd enligt t.ex. lagen angående vissa grannelagsförhållanden (FFS 26/20) har i dessa fall inte ansetts tillräckligt. Landskapsstyrelsen föreslår därför att ett nytt 9 mom. fogas till 26 §. Enligt bestämmelsen skulle ersättning framdeles utgå till

granne, på vars fastighet skada eller olägenhet uppstår eller vars fastighet minskar i värde till följd av täktverksamheten. Ersättning skulle inte utgå vid ringa skada eller olägenhet eller vid ringa värdeminskning.

Om en täkt har branta kanter kan det medföra fara för människor och djur som rör sig i området. I syfte att öka säkerheten i samband med täktverksamhet föreslår landskapsstyrelsen ett nytt 10 mom. enligt vilket markägaren skulle vara skyldig att hålla ett sådant farligt område med stängsel. Landskapsstyrelsen har inte ansett det möjligt att ge bestämmelserna en sådan retroaktiv verkan, att skyldigheten skulle gälla även på område vid täkt som avslutats eller som pågår vid lagens ikraftträdande. En bestämmelse om att stängselskyldigheten endast gäller på område vid täkt som påbörjas efter lagens ikraftträdande föreslås därför intagen i övergångsbestämmelserna till lagförslaget.

27 §. Landskapet har enligt naturvårdslagens 27 § 1 mom. rätt att expropriera fast egendom för att inrätta naturreservat eller för att freda naturminne. För att förhindra ett sådant utnyttjande av området som skulle äventyra ändamålet med expropriationen, till exempel skogsavverkning, kan landskapsstyrelsen meddela åtgärdsförbud enligt lagens 27 § 2 mom. Sådant förbud får dock gälla under högst sex månader. Om expropriation sedermera inte kommer till stånd och markägaren lidit skada till följd av åtgärdsförbudet, har han rätt till ersättning för detta.

Mot bakgrund av den tid expropriationsärenden som regel tar, har den tid om högst sex månader under vilken åtgärdsförbud kan gälla ansetts vara alltför kort. Landskapsstyrelsen föreslår därför att bestämmelsen ändras så att förbudet kan gälla under högst ett år.

33 §. Bestämmelsen sammanhänger med det föreslagna 19 § 3 mom. och har motiverats i anslutning till detta. Bestämmelsen om utdömning av fängelsestraff överensstämmer i sak med bestämmelserna i 23 § 2 mom. lagen om naturskydd (ändrat genom FFS 153/87).

Landskapslagen om ändring av 5 § jaktlagen för landskapet Åland

5 §. Av 5 § jaktlagen för landskapet Åland följer bl.a. att den som har hemort i Finland är berättigad att jaga på de så kallade kronoallmänningarna. Kronoallmänningar är områden som tillhör landskapet och inte underlyder viss lägenhet

eller innehas av någon under särskilda villkor.

Enligt naturvårdslagens 5 § kan landskapsstyrelsen besluta att visst område som tillhör landskapet skall inrättas till naturreservat. För närvarande finns 17 naturreservat. Av dessa har t.ex. Stora Löskär i Lemland och Länsmansgrund i Saltvik inrättats på kronoallmänningar. För såväl Stora Löskärs som Länsmansgrunds naturreservat har fattats beslut om förbud mot jakt inom området (besluten publicerade i ÅFS 8/80 och 33/87). På områdena i fråga gäller även andra inskränkningar som ansetts nödvändiga för att i tillräcklig grad skydda reservatens värde.

Landskapsstyrelsen föreslår att ett nytt 2 mom., av vilket det klart skulle framgå att naturreservat kan inrättas på kronoallmänningar, fogas till 5 § jaktlagen för landskapet Åland. Vidare kan det även för vissa områden finnas behov av skyddsåtgärder, som dock inte är så omfattande att naturreservat behöver inrättas. Landskapsstyrelsen föreslår därför bestämmelserna ändras så att det på kronoallmänningar skulle kunna inrättas fågelskyddsområden och sälskyddsområden enligt bestämmelserna i 26 § jaktlagen för landskapet Åland.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av landskapslagen om naturvård

I enlighet med landstingets beslut

ändras 14 § 1 mom., 19 §, 26 § 3 mom. samt 27 § 2 mom. landskapslagen den 23 maj 1977 om naturvård (41/77), av dessa lagrum 14 § 1 mom. och 26 § 3 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 31 oktober 1984 (65/84) samt

fogas till lagens 26 §, sådan den lyder i landskapslagen den 31 oktober 1984 (65/84), nya 9 och 10 mom. och till 33 §, sådan den lyder i landskapslagen den 31 oktober 1984 (65/84), ett nytt 2 mom. som följer:

14 §

Önskar markägare att naturreservat inrättas på område som han äger, skall han ansöka därom hos landskapsstyrelsen.

19 §

Med undantag av de i jaktlagen för landskapet Åland (31/85) nämnda djurarterna är samtliga vilda däggdjur och fåglar jämte de sistnämndas bon och ägg ständigt fridlysta. I övrigt besluter landskapsstyrelsen särskilt om vilka växter och djur som skall vara fridlysta inom landskapet.

Fridlyst växt- eller djurart får inte utan landskapsstyrelsens tillstånd borttas, dödas eller påverkas på sådant sätt att dess fortplantning eller fortsatta existens äventyras.

Uppstår risk för att växt- eller djurart som är fridlyst enligt bestämmelserna i denna lag skall försvinna, kan landskapsstyrelsen besluta att arten skall förklaras som särskilt skyddsvärd.

Om skyddet av växt- eller djurart, som förklarats som särskilt skyddsvärd med stöd av bestämmelserna i 3 mom., påkallar inskränkningar i markanvändningen kan landskapsstyrelsen avtala med markägaren om inskränkningarna i markanvändningen och om ersättande av de förluster inskränkningarna åsamkar honom.

26 §

För öppnande av annan täkt än husbehovstäkt fordras landskapsstyrelsens tillstånd. När tillstånd söks skall sökanden framlägga en täktplan i enlighet med av landskapsstyrelsen fastställda anvisningar. Täktplanen skall innehålla utredning om de åtgärder som kommer att vidtas för att undanröja eller begränsa företagets skadliga inverkan på naturmiljön. För kostnader för granskning av täktplan och för tillsyn av täktverksamheten kan avgifter uppbäras enligt av landskapsstyrelsen fastställda grunder.

Om täktverksamhet sänker värdet för en bredvid eller i närheten belägen fastighet eller medför annan sådan skada eller olägenhet för utnyttjandet av fastigheten som inte kan anses vara ringa, har fastighetens ägare eller innehavare rätt att av den som utövar täktverksamheten få full ersättning för detta. Ersättning skall yrkas inom fem år från det skadan eller olägenheten uppstått. Nås inte överenskommelse om ersättningen avgörs frågan om rätt till ersättning med iakttagande i tillämpliga delar av landskapslagen om expropriation av fast egendom och särskilda rättigheter (62/79).

Ägare till mark på vilken täkt finns är, då förhållandena det påkallar, skyldig att tillse att stängsel eller annan liknande anordning uppsätts och underhålls vid täkten.

27 §

Uppkommer fråga om expropriation, kan landskapsstyrelsen meddela förbud för högst ett år mot sådant begagnande av fastigheten som skulle äventyra ändamålet med expropriationen. Kommer expropriation sedermera inte till stånd, är ägaren berättigad till ersättning för den skada han lidit till följd av förbudet.

33 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot fredningsbestämmelse som avser växt- eller djurart vilken förklarats som särskilt skyddsvärd enligt bestämmelserna i 19 § 3 mom. döms till böter eller till fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1988.

Avgifter som avses i 26 § 3 mom. kan uppbäras för täktplan som framläggs efter denna lags ikraftträdande.

Stängselskyldighet enligt bestämmelserna i 26 § 10 mom. gäller endast på område vid täkt som påbörjas efter denna lags ikraftträdande.

L a n d s k a p s l a g
om ändring av 5 § jaktlagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut fogas till 5 § jaktlagen för landskapet Åland av den 5 juli 1985 (31/85) ett nytt 2 mom. som följer:

5 §

Utan hinder av vad i 1 mom. sägs kan landskapsstyrelsen inskränka jakten på där avsett område genom att området inrättas till naturreservat med stöd av landskapslagen om naturvård eller till fågel- eller sälskyddsområde med stöd av denna lag.

Mariehamn den 6 oktober 1987

L a n t r å d

Folke Woivalin

Lagberedningssekreterare

Michael Patrickson